

Ramháb Mária

„A világon mindenkinek fontos lett ez az építkezés”

– *Kezdjük a rövid élettörténeteddel!*
– Baján születtem, itt éltem 18 éves koromig. Utána volt egy pedagógus pályaszakasz az életemben, és azt követően kerültem Kecskemétre.

– *Hol tanítottál?*
– Bács-Kiskun megyében három településen, Katymáron, Érsekcsanádon és Akasztón. Akasztón töltöttem 4 évet, onnan kerültem ide. Kecskeméten még tanítottam egy évet, de akkor már a könyvtárban dolgoztam.

– *Hogyan lettél könyvtáros, hiszen a végzettséged nem könyvtárosi?*
– Akasztón azt a hagyományt folytatták, amit azelőtt számos iskolában: mindig a legfiatalabbra bízták az iskolai könyvtárat. Ez velem is megtörtént. Az iskolában éppen egy szakfelügyeleti látogatás kezdődött, amikor előtte néhány héttel átvettem a könyvtárat. Természetesen nem gondoltam, hogy az én felelősségem lenne, hogy mi történt azelőtt az iskolai könyvtárban, de érdekelt, hogy egy szakfelügyelő mit gondol, milyennek kellene lennie a könyvtárnak. Varjasi Pista bácsi elmondta nekem, hogy néz ki egy rendes iskolai könyvtár, és megállapodtunk abban, hogy néhány hónap múlva visszajön, és akkor megnézi, hogy sikerült-e megvalósítanom bármit is ezekből.

– *Ezek szerint nem úgy nézett ki a könyvtár, ahogyan a szakfelügyelő elvárta volna?*
– A kiinduló állapot a szokásos volt: a magyar szakos tanteremben két szekrényben voltak könyvek, természetesen szinte minden újdonságot nélkülözve. Én magam is a saját könyveimet hordtam be az órákra. Pista bácsi elmondta, hogy az egyik fő cél legalább egy könyvtári helyiség lenne. És akkor körbejártam az iskolát, találtam egy olyan osztálytermet, ami kezdetben közös funkciójú volt, de aztán nagyon rövid időn belül iskolai könyvtárrá alakítottuk át. Nagyon hálás vagyok ezért az egykori igazgatónak. Azóta is sokszor eszembe jutott, hogy ez az iskolai könyvtár nagymértékben hozzásegített ahhoz, hogy a gyerekekkel sokkal, de sokkal többet tudtunk megélni mindabból, ami az órába nem

---

Ramháb Mária Baján született, magyar-történelem szakos tanárként, később könyvtárosként diplomázott. 1990 óta a Katona József Könyvtár igazgatója. Szakmai közreműködésével 1993–1996-ban épült fel a könyvtár kecskeméti, központi épülete, mely akkor az egyik legnagyobb kulturális beruházás volt az országban. Folytonos megújulásával, szolgáltatásbővítéssel az intézmény másfél évtizede az ország egyik leglátogatottabb könyvtára, amely a babáktól a nagyszülőkig európai színvonalú szolgáltatást nyújt. Irányításával létrejött a megyei könyvtár kistélepülési szolgáltató rendszere, amelynek már közel 60 tagja van Bács-Kiskun megyében.

fért bele. Nekünk nagyon fontos menedék is volt az iskolai könyvtár, amit saját magunk rendeztünk be. Sikerült egy kevés pénzből új könyveket is venni ebbe a könyvtárba, és tulajdonképpen az lett a tanítási órák utáni helyünk, ahol nagyon komolyan folyt a további közös olvasás és beszélgetés. Nem az a szabályos könyvtár volt abban az értelemben, hogy precízen és pontosan a helyén lett volna minden. Nem voltak például a könyvek katalogizálva, de a hely szellemiségében és lehetőségeiben nagyon sokat nyújtott.

Sokat tanítottam a saját osztályomban, így szinte minden délutánt ott töltöttünk. Működött az olvasóköri, és az osztályom tanulóinak legalább a 80 százaléka kapcsolódott ehhez. Foglalkoztam a gyerekekkel színjátszó körben is, akkor már volt C kategóriás színjátszó rendezői engedélyem. Nagyon sok oldalról próbáltunk egy-egy fontos kérdést megragadni, feldolgozni, és hát az iskolai könyvtárnak ebben kulcsszerepe volt.

– *Hogyan kerültél Lisztes László¹ megyei könyvtárigazgató látókörébe? Elterjedt a híre, hogy valaki működött egy jó iskolai könyvtárat Akasztón?*

– Nem egészen. Aki az iskolai könyvtárat kezelte, annak legalább egy alapfokú tanfolyamot el kellett végeznie, amit abban az időben a megyei könyvtár szervezett. Befejezéséért írásbeli és szóbeli vizsgát kellett tenni. Az akkori megyei könyvtárigazgató jött a helyszínre vizsgáztatni. Nekem az írásbeli vizsgám hibátlanul sikerült, ezért nem kellett szóbeliznem. Így aztán egy pár mondatos beszélgetésben tájékozódott arról, hogy mit is csinállok. Kérdezte, milyen terveim vannak. Akkor arra készültem, hogy megvárom, amíg az osztályom elballag, és választok majd esetleg Kecskemét, vagy pedig Szeged között, hiszen ott tanultam. Ezt követően röviddel, még 1975-ben megkeresett levélben Lisztes László, hogy tárgyaljunk a kecskeméti lehetőségekről. Én semmiképpen nem akartam könyvtáros lenni, hiszen nagyon sikeres volt a pedagógusi munkám, nagyon szerettem a tanítást, kiváló osztályom volt. Nem gondoltam semmiféle pályamódosításra. Viszont ahhoz a kistelephelyhez engem kizárólag csak a gyerekek és néhány számomra fontossá vált felnőtt kötött. Azt nem tudtam elképzelni, hogy az osztályomat félbehagyom, nem akartam semmiképpen sem új osztályt kezdeni, mivel nem terveztem az életemet Akasztón leélni. Ezért tényleg foglalkoztatott, hogy amikor a gyerekek elballagnak, akkor hogyan tovább. Úgy gondoltam, hogy maximum még egy évet maradok ott, de már osztály nélkül. Ekkor jött a megkeresés a könyvtárból, ez is ösztönzött arra, hogy Kecskemétre költözzek.

– *Eleve a gyermekkönyvtárba hívtak?*

– Nem, a központi könyvtárban kezdtem. Magyar-történelem szakos tanárként tájékoztató könyvtáros lettem. Voltak alapvető feltételeim nekem is. Rögtön elmondtam, hogy nem szeretnék tartósan itt dolgozni, de amíg itt leszek, igyekszem a tőlem telhető megtenni. Az állást csak úgy vállaltam el, ha taníthatok mellette. A Czollner Téri Általános Iskolában kaptam lehetőséget erre.

– *Miben volt más a Czollner téri iskola, mint az akasztói?*

– Teljesen más helyzet volt. Óraadó tanárként tanítottam magyart. Viszonylag rövid időn belül kiderült, hogy ez az általános iskolában nem működik, ott vagy ott van az ember teljes lényével és teszi a dolgát a neveléssel, oktatóval együtt, vagy nem működik a dolog. Rendkívül nehéz volt a könyvtárban úgy tájékoztató munkát végezni, hogy közben folyamatosan fél szemmel az órát lestem, hogy el ne késsek. Szerencsére közel volt a

---

¹ Lisztes László (1929–2001) bibliográfus, a Katona József Megyei Könyvtár igazgatója 1972–1985 között.

Czollner tér. Az is érthető volt, hogy mint óraadó, az egyik leggyengébb képességű osztályt kaptam. Ez nekem óriási különbség volt a saját osztályomhoz képest, hetekig, hónapokig nem is találtam a szálát, mert annyira meglepett, hogy egy városban ilyen gyenge tanulmányi eredménnyel és felkészültséggel el lehet jutni a felső tagozatba. Akasztón soha nem volt semmiféle fegyelmezési problémám a gyerekekkel, itt viszont számtalanszor előfordult, hogy már amikor befordultam a Czollner térre, hallottam, hogy „várnak.” Inkább arra volt jó a tanítás, hogy magamban tisztázzam, valójában mit szeretnék. Akkor el is döntöttem, hogy ha befejeződik a tanév, ezt ebben a formában nem folytatom. Kaptam az iskolától egy teljes pedagógus álláshelyre ajánlatot, de akkor már...

– ...akkor már vonzóbb volt a könyvtár?

– Akkor már nagyon meggondoltam azt, hogy hogyan menjek tovább, mert közben a könyvtárban is belekezdtem egy fontos munkába. Mondtam ugyan a könyvtár vezetésének, hogy nem szeretnék hosszabb távon könyvtáros lenni, de azt mondták, hogy nem baj, attól még mindenképpen hasznos lehet, ha elvégzem az egyetemen a könyvtár szakot. Az biztos nem árt.

Rögtön kaptam egy személyes feladatot is, a külterületi kulturális program szervezését, ami tényleg egy teljesen egyedülálló, a munkaidőmön kívüli lehetőség volt. Ez a kettő így egyszerre elindult és úgy láttam, hogy érdemesebb jobban megismerkednem ezzel a szakmával. Egy év telt el összesen, amikor felkértek a gyerekkönyvtár vezetésére, ami megint egy marasztaló lépés volt. Akkor már azért elég világosan láttam, megtapasztaltam azt, hogy sokféleképpen lehet foglalkozni a gyerekekkel. Nem csak úgy, hogy az ember 45 perces tanórákra felbontott, kötött tananyaggal dolgozik. Ha valaki kellőképpen kreatív, és kihasználja azt a lehetőséget, hogy a gyerekek többnyire önként jönnek a könyvtárba, akkor ott fantasztikusan sok jó lehetőség adódik. Akasztóról Kecskemétre jött az osztályomból a hat legjobb tanuló. Egy kicsit úgy is éreztem, hogy össze kell őket tartanom, nekem is egy kapaszkodó volt, úgyhogy belőlük rögtön alakult egy könyvbarát klub, ahová elhozták néhány osztálytársukat is. Ez egy olyan szál volt, ami összekötött bennünket, amíg le nem érettségiztek.

Ebben a bizonyos külterületi kulturális programsorozatban, ami a tanyavilágban zajlott, két irányban gondolkodtam. Az egyik nyilván a felnőtteknek valamilyen érdekes, őket érintő, megmozgató program volt. A középiskolás könyvbarát klubosoknak pedig az volt a nagyon nagy kihívás, szinte felnőttfeladat, hogy ezzel párhuzamosan a gyerekprogramokat szervezzék. Hatalmas élmény volt ez az ottani gyerekeknek, nagyon sok játékkal, dramatizált mesével, olvasással. Az akkori királylányt alakító Koleszár Márta ma a Gyermekvilág vezetője, évtizedek óta zajló országos, megyei olvasásnépszerűsítő játékok kitalálója, megvalósítója egy alkotó csapatjátékosként. Ennek szerves folytatásaként alakultak aztán Kecskeméten is a meseországi² próbálkozások.

Volt tehát ez a négy évig tartó kulturális programsorozat kint a tanyavilágban, ami akkor ért véget, amikor a gyerekek leérettségiztek. Akkorra már nekem is egyre több olyan feladatom gyűlt össze, amibe mindez már csak nagyon nehezen fért bele, bár ezek mindig estébe, éjszakába nyúló programok voltak. Egész életemben mindig meghatározók voltak a személyes együttműködések és kapcsolatok. A tanyavilágból is elment néhány kiváló

---

2 Meseország: A Katona József Könyvtár évente ismétlődő mesemondó találkozója a megyei gyermekek számára, ahol Meseország királya (dr. Kriston-Vízi József néprajzkutató), királynője (Ramháb Mária könyvtárigazgató) és a Bölcsék Bölcsé (dr. Kriza Ildikó néprajzkutató) előtt mesélnek a 4-500 mesemondóból kiválasztott gyerekek. A harmadik próbatétel után az alsóházi és felsőházi mesemondók beköltöznek a kacsalábon forgó kastélyba, ahol Meseország változatos rangjait és címeit – herceg, hercegnő, nádor, kancellár, kincstárnok, lovag – nyerik el egy évre.

ember, ami azt jelentette, hogy már nem voltak meg a partnerek, akikkel ezt hitből, meggyőződésből tudtuk jól csinálni. Komoly sorozatokra kell gondolni, mint például Kálmán Lajos népzenekutató sorozata, aki zseniálisan nehéz ember volt. Nemcsak a kecskeméti Tánczos Péter együttes³ köszönhet sokat neki, hanem a tanyavilágban is olyan hatással volt az emberekre, hogy újra leszedték a citerákat a padlásokról. Együttesek alakultak, volt miért összejárni újra az embereknek, kedvükre zenéltek, daloltak, bekapcsolódtak a népzenei életbe ezek a kisközösségek. Volt egy összetartó erő ezekben az emberekben. Egészen páratlan időszak volt ez, hiszen hosszú-hosszú évek óta már nem volt ezekben a tanyasi iskolákban igazán élet. Fantasztikus felüdülés volt az embereknek, hogy egyrészt hozzájuk jönnek, beszélnek érdekes dolgokról, másrészt – és ez talán még fontosabb volt – alkalom, lehetőség adódott arra, hogy ők vendégeket várjanak, szeretettel fogadjanak minket. Lengyel Dénes mondasorozata vagy Kálmán Lajosné, Flóra néni utazássorozata nagyon emlékezetes volt. A hetvenes évek végén vagyunk, a nyolcvanas években, amikor nemhogy a tanyavilágból nincs komoly kitekintés, de a városból is alig, hiszen kevesen utaznak, s mivel nincs internet, nincs virtuális utazás sem.

Emlékezetes számomra egy-egy megzenésített diasorozathoz kapcsolódó előadás, ami- ben meg lehetett figyelni azt, hogy minél magasabb tudású, a saját szakterületét minél jobban ismerő ember jött közéjük, annál egyszerűbben tudott beszélni az emberekhez. Óriási élmény volt! Jelen volt még az iskolázatlan rétegben is a természetes intelligencia, pontosan értették, hogy miről szólnak ezek az előadások. Elég sok időt fordítottam arra, hogy összeválogassam azokat a helyeket, ahol egyáltalán ezt be tudtuk indítani, Jakabszállás, Orgovány, Nyárlőrinc, Kecskemét környékén hét helyszínre jártunk kéthavonta. Mindig nagyon vártak bennünket. Ma is úgy gondolom, hogy ez nagyon komoly összetartó erő volt ott, a tanyavilágban.

Négy évig tartott, nagyon szép korszak volt, kaptam is ezért egy nívódíjat. Aztán, amikor véget ért, akkor kezdtek el – egy országos sajtócikk hatására – többen érdeklődni, még Gajdócsi⁴ elnök úr is, hogy hát miért is fejeződött be ez a sorozat, amikor úgy hallja, hogy milyen fontos volt ez a tanyavilágban élőknek. Esetleg támogatás hiányában? Hát valóban, abban a négy évben biztos jól jött volna némi támogatás, de ez már semmiképp nem pénz kérdése volt. Nem lehetett csak pénzzel azt tovább folytatni, amikor a körülmények, az emberek változtak. Nekem is nagyon fontos időszak volt az életemben, hiszen én nem éltem tanyán, nem ismertem semmit az ottani életből. Megérett bennem, hogy sokkal többet kellene törődni az ott élő emberek élethelyzetével, főleg a gyerekekkel. Éreztem, vissza kell térnem még oda. Azóta rengeteget változott a világ, de a kihívás megmaradt. Éppen most van egy európai uniós pályázati kiírás alatt, amely meghívta könyvtárunkat egy bibliobusz elkészíttetésének a támogatására. Ez a legkorszerűbb technikát is tartalmazó mozgó könyvtár nemcsak könyveket, friss információkat vinne a tanyavilágban élőknek, hanem programjaival újra lehetőséget kínálna az embereknek a találkozásra, néhány órás együttlétre. Nem tudom, sikerül-e beadnunk a pályázatot a jelenleg éppen zajló fenntartóváltások miatt.

– *Mire ez a sorozat véget ért, lassan az egyetemet is befejezted!*

3 Tánczos Péter együttes: Az Univer Zrt. által támogatott, hagyományörző céllal, 1974-ben alakult népzenei együttes. Dalkincsüket csak tiszta forrásból merítik. Főleg Kecskemét és környéke népzenejét ápolják dr. Kálmán Lajos népzenekutató gyűjtéseiből, de esetenként az ország más tájegységeinek dalait is másorra tűzik.

4 Dr. Gajdócsi István (1924–1989) jogász, 1972–1989 között a Bács-Kiskun Megyei Tanács elnöke, 1985–1989 között a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának tagja.

– Befejeztem az egyetemet, és tulajdonképpen eljutottunk '83-ig, amikor is nagyon sok minden történt. A gyerekkönyvtár hihetetlenül zsúfolt körülmények között működött a Kisfaludy utcában, mintegy 50 m²-en. Ettől eltekintve azt gondolom, hogy fantasztikus dolgokat lehetett ott megtenni mégis. Rengeteg csoport járt már akkor is a gyermekkönyvtárba. Voltak nagyon kiváló pedagógusok, akik fölismerték azt a lehetőséget, hogy azon a kis zsebkendőnyi helyen a kortárs magyar irodalom jeles képviselőivel találkozni lehet. A könyvtár volt az a hely, ahol egyáltalán az akkori kortárs írókkal – Tamkó Sirató Károllyal, Horgas Bélával, Janikovszky Évával, Vargha Balázssal, Varga Domokossal – úgy tudtak találkozni a gyerekek, és egyáltalán, úgy szereztek tudomást arról, hogy ezek az írók léteznek, hogy a könyvtár adott ehhez háttérrel, szellemiséget és olvasnivalót. Lassan-lassan bekerült mindez a tanórákra is, tehát ezek nagyon fontos lépések voltak.

– *Mikor találkozottál először azzal, hogy új, korszerű könyvtáráépület kellene?*

– Amikor én idejöttem, a Városháza épületében működött a könyvtár. Tényleg borzalmas állapotok voltak, de én már úgy érkeztem, hogy mindenki arról beszélt, hogy itt könyvtárat kell építeni. Emlékszem rá, nagyon meglepő volt számomra, hogy rögtön milyen lemondóan folytatódtak a mondatok: „De hát ez szinte képtelenség!” És folyamatosan az volt a levegőben, hogy ez olyan nagy álom, elképzelhetetlen szinte, hogy meg lehessen valósítani. Akkor most itt egy jó néhány ember úgy él, úgy dolgozik, vagy úgy jár könyvtárba, hogy ez örökre megváltoztathatatlan? Ez valahogy felfoghatatlan volt számomra.

Nagyon korán belecsöppentem én ebbe a kérdésbe, hiszen abban az időben már volt olyan a terv, amelyik a megyei könyvtár építését komolyan célul tűzte ki. Az a könyvtár, ami most áll, tulajdonképpen a nyolcvanas évek végén már a rajzasztalon megszületett. Előtte a Kisfaludy utcára már készült egy terv, de az a kiviteli terv szintjén megállt. Mindig megvoltak azok a fontos okok, ami miatt mégsem indult el a könyvtár építése. A könyvtárat arra a telekre képzelte el Farkas Gábor építész, ahol végül a szakszervezeti könyvtár épült, de korábban is voltak különböző próbálkozások. A legnehezebb volt azoknak a csábításoknak ellenállni, hogy elég, ha csak egy kicsit jobb lesz, mint a városházi elhelyezés. Fontos alapelv volt, hogy egyszerűen nem mehet bele a könyvtár olyan kompromisszumokba, amiből biztos, hogy nem lehet a későbbiekben jól kijönni. Felvetődött a Technika Háza épületként, többféle elképzelés volt. Ma is azt mondom, hogy igen tetemes pénzbe került volna annak olyan szintű átalakítása, ami egy korszerű könyvtár befogadására alkalmassá tette volna. Vagy képbe került a volt szovjet laktanya, amiben a borkombinát kezdett el működni.

– *Arra a laktanyára gondolsz, ahol ma az iparkamara található?*

– Igen, ők költöztek később oda. Amikor nagyon rossz körülmények között működik egy szolgáltatás, akkor különösen nagy felelősség, hogy mit mondunk. Azt-e, hogy akkor tovább maradunk ebben a nyomorban, vagy pedig azt, hogy ettől minden csak jobb lehet. Látszólag ez volt a helytálló mindarra, ami minket a Városháza sarkán fogadott. Abban az időben már tízen fölül volt az úgynevezett külső raktárak száma, az 1897-ben pár száz kötettel induló könyvtár addigra már több százézes könyvvállományá bővült.

– *A könyvtár mindig is a Városháza épületében volt?*

– Igen, kerekén 99 évig volt a Városháza épületében. Valójában 1897-ben tudtak úgy dönteni az akkori felelős döntéshozók, hogy ez egy nagyon fontos szolgáltatás, hiszen a könyvtár a város legszebb épületébe került be. A Városháza épülete a mai napig is kiemelkedő építészeti jelenség, a város központjában áll. Nekünk közkönyvtárként ez már akkor

is egy rendkívül fontos dolog volt. Ezért törekedtünk ennek a központi elhelyezésnek a megőrzésére, ami sikerült is. Egészen másként lehet a városközpontban működni, mint ha eltolódunk a város bármelyik irányába. Lényeges volt az is, hogy kulturális intézményként az új könyvtár lehetőleg szép épület legyen. Ma már tudjuk, hogy a megépült könyvtár Pro Architektúra-díjas épület lett, és mind a két tervező⁵ a ház elkészülte után kapta meg az Ybl-díját, amiben jelentős szerepe volt ennek az épületnek is. Ugyanez elmondható a belsőépítészetről is, ami a Batta Imre vezette Interdesign Alkotóközösségnek – aminek az építészekkel együtt én is tagja voltam – köszönhető. A könyvtár építészeti megjelenésében teljesen illeszkedik a városközpontban. Nem véletlenül van több mint kilencvenezer Zsolnay-cserép a tetején. Funkcionálisan viszont ahhoz kellett igazodniuk a tervezőknek, amit már a szakma határozott meg. Kevés ilyen könyvtár épült.

– *A tervezési program összeállításában is benne voltál?*

– Természetesen igen. Tulajdonképpen a nyolcvanas évek végén, amikor egy néhány évig Krajcsovicz Mihály volt a könyvtár igazgatója, akkor mellette az új beruházással kapcsolatos feladatot szakmailag már én képviseltem. És a tervezés időszakában is folyamatosan dolgoztam a tervezőkkel, valamint még két külső szakértővel. És hát nyilvánvaló, hogy ott voltam a teljes kivitelezésnél. 1993-ban történt meg az alapkövetel. Én 1990 óta vezetem ezt az intézményt, így tulajdonképpen a teljes kivitelezési folyamat már az én munkámhoz kötődött. Ilyen szempontból biztos vagyok abban, hogy ez hasznos volt, hiszen szakmailag is volt lehetőségünk megfogalmazni mindazt, amit szerettünk volna. Tudtunk minden olyan változtatást képviselni, ami ahhoz volt szükséges, hogy ez a könyvtár ma, 15 év után is vállalható legyen. Ha ma épülne, kevés változtatást igényelne, pedig óriási változások zajlottak le körülöttünk az elmúlt másfél évtizedben. Ennek ellenére a könyvtár állja a sarat.

– *Ezek szerint korszerűnek tekinthető mindmáig.*

– Teljes mértékben! A legfontosabb az, hogy ne mulassza el az ember a jó pillanatot. Ha a könyvtár előbb felépül, biztos, hogy sok mindent elvesztettünk volna, amit utólag nagyon nehéz pótolni. Ilyen első helyen például a teljes körű gépesítés. Ha már ennyit vártunk, akkor szerintem érdemes volt a legjobb pillanatot kivárni. 1993-ban tudtuk megnyerni a központi támogatást, addigra érkezett el a könyvtári alapítvány is oda, hogy jelentős tőkével szállt be a beruházásba, a költségek csaknem egyharmad részét biztosította.

– *Ki lehet mondani, hogy ez volt a kovász, hogy ettől tudott életképes lenni az elképzelés?*

– Teljesen meg vagyok arról győződve, hogy ha nem született volna meg az a döntés, hogy az építési telek, a kész tervdokumentáció kerüljön az alapítványhoz, és az induló 100 millió forint, akkor mi lecsúsztunk volna az alkalmas pillanatról. Abban az időben a megyei könyvtár úgynevezett címzett támogatással épült. A parlamentben egy csomag keretében tárgyalták a kérelmünket, többféle témakör volt benne, és mi voltunk ebben a csomagban az egyetlenek, akik olyan súlyú önerőt tettünk a tervezett beruházáshoz, ami megkerülhetetlen volt. 850 millió forintos bruttó beruházásról beszélünk, amihez 200 millió forintot az alapítvány biztosított. Ez egy nagyon lényeges kérdés volt. Másodszori kísérletre sikerült, az első alkalommal nem tettünk hozzá pénzt, akkor elúszott a támogatás. Biztos vagyok benne, hogy ha másodszorra nem így dönt a kuratórium, akkor megkerülhetőkké válhattunk volna, mert nagyon sok más ügy volt. Viszont a következő

---

5 Mátrai Péter (1948) Ybl-díjas építész, belsőépítész, zeneszerző és Major György (1959) Ybl-díjas építész, belsőépítész, a Katona József Könyvtár tervezői.

évben már ott volt Szolnok, előttünk pedig csaknem tíz évig nem épült megyei könyvtár. A szakmában ezt természetesen folyamatosan figyelemmel kísértük, hogy hol, milyen mozgólódás van. És az volt az a pillanat 1993-ban, amikor nekünk le kellett tennünk az alapkövet, hogy ezt a támogatást mi vigyük el, mert utána mintha fölpörögtek volna az események. Nekünk itt úttörő szerepünk is volt, hosszú idő után megtört a jég, így utánunk minden évben átadtak egy jelentősen bővített, korszerűsített megyei könyvtárat, sőt Debrecenben is újat építettek.

– *1993-ban sem volt 850 millió nagy összeg, hogyan lehetett ebből gazdálkodni?*

– Tulajdonképpen nagyon kevés pénzből épült fel ez a könyvtár ahhoz képest, hogy mekkora az alapterülete, és hogy milyen jelentős építésetileg is. Nagyon sokan, a szakemberek közül is, megdöbbennek, hogyha még az áfat is leszámítjuk, amit nem lehetett visszaigényelni, akkor milyen kevés forrás maradt, mégis befejeztük.

– *Benne tudatok maradni a keretben?*

– Az alapítvány tett még hozzá a végén egy keveset. Mi egy úgynevezett kötött címzett támogatásból építkeztünk, ami a korábbi támogatási formákhoz képest nagy biztonság volt, mivel – a korábbi évek gyakorlatától eltérően – előre három évre eldöntötték, hogy milyen ütemben kapunk pénzt. Viszont a megadott keretet egy fillérrel sem lehetett megváltoztatni. Korábban minden évben újra és újra döntöttek. Ott az volt a bizonytalanság, hogy vajon folytatható-e a beruházás a következő évben. Nekünk viszont azt a bravúrt kellett elérni – ez pont az az időszak, amikor hatalmas, szinte óránkénti változás van a devizaárfolyamokban, a vámpótlék is életbe lép –, hogy befejezzük, amit elkezdünk. Ebben az épületben nagyon sok importeszköz van, tehát különösen fontos volt, hogy miként tudjuk stabilizálni a megállapodásunkat, mert a változásokat nem tudtuk volna anyagiakban követni. Ugyanakkor azt is elsődlegesnek tekintettük, hogy mindenből a legkorszerűbb és az abszolút minőség kerüljön be az épületbe. Ezt csak úgy lehetett elérni, például a berendezésnél, hogy a minőség megőrzése érdekében csökkentettük a mennyiséget. Ma is ennek köszönhető – a folyamatos, gondos karbantartás mellett –, hogy tizenöt év után is szinte újszerű a belső berendezés. Azért ezek rendkívül fontos dolgok voltak, hiszen egy kulturális intézménynél szinte elképzelhetetlen, hogy építés után néhány évvel már szalad valaki, hogy felújítsunk vagy kicseréljünk valamit. A minőségi követelmények betartásában kiváló partner volt a szállítók többsége. Érdekes módon a mai napig sokakkal tartjuk is a kapcsolatot, mert ők is úgy tartják számon, hogy közös, nagy erőfeszítés volt a könyvtárunk felépítése.

– *Referenciahely vagytok?*

– Hát ez természetes! Élünk is ezzel a lehetőséggel nagyon sokszor. Tudtuk, hogy ez az az időszak, amikor például a tűz- és vagyonvédelemben számos korszerű dolog akkor került be először az országba. Csak úgy lehetett megbirkózni ezzel anyagilag, hogy mindig azt mondtuk a partnernek, mielőtt kimondja az árat, ossza el kettővel, mert itt annyi pénz nincs, viszont referenciahelyként biztosan sokat fogunk tudni segíteni, hogy valahol működés közben lehessen tanulmányozni ezeket a rendszereket. A lényeg az, nekünk megadott, hogy egy abszolút korszerű könyvtárat építsünk az akkori legmagasabb szintű számítástechnikával, szoftverekkel, hardverekkel. Azóta is ezt a szellemiséget próbáljuk képviselni és folytatni, hogy lehetőség szerint az első helyen a minőség álljon.

– *Az eredeti tervekhez képest kellett-e szakmai kompromisszumokat kötni az anyagi kötöttségek miatt?*

– Lényeges tudni azt, hogy ez egy tervpályázat volt, abból választotta ki a zsűri a tervezők munkáját. Viszont nem az a terv épült meg szerencsére, amit ők terveztek, hanem azt egy pályadíjjal megköszönték, utána azonban lehetőségünk nyílt arra, hogy újragondoljuk velük közösen az egészet. Hallatlanul megnehezedik az ember dolga, ha egy könyvtárban nem lehet átlátni a tereket. Ezért kértük a szakértőkkel átalakíttatni a térbeosztásokat, a földszinti nagyterem, a raktár helyének megváltoztatását. Ezek nagyon lényeges kérdések voltak, hiszen így most a könyvraktár egyetlen ajtónyitásra van a háttérben ahhoz az olvasóteremhez, ahonnan a legtöbb bekötött folyóiratot, helyben használható dokumentumot biztosítjuk. Ez időtakarékoság szempontjából az olvasónak előnyös, de munkaerőkímélő is. Amikor egy ilyen épület készül, akkor a leglényegesebb az, hogy az ember gondolkodjon a működtetésben, a fenntarthatóságban, abban, hogy miként fog ez egyáltalán funkcionálni.

– *Ilyen feladat nem volt a Te előlekedben sem. Honnan értettél hozzá?*

– Akkor azért már több mint tíz éve a könyvtárban dolgoztam, így jól ismertem minden munkafolyamatot, az emberek igényeit. Sok mindent azonban menet közben tanultam meg. Természetesen nem tanították az ELTE-n, a könyvtár szakon, hogy miként működik egy jó tűzvédelmi rendszer, de hát mindenhova elmentem, ahol lehetett tanulni, tapasztalatot szerezni ezekről. Nagyon sokat kellett utánajárni, számtalan kiállításon, vásáron, szak fórumon és mindenhol igyekeztem információt összeszedni. Nagyon izgalmas például a számítástechnikában, ha van az embernek egy megbízható partnere mondjuk az integrált könyvtári rendszerek terén. Valamirevaló cégnek megvannak a hardveres és a szükséges további kiszolgálóegységekhez is a kapcsolatai. Így tulajdonképpen bevezettek abba a világba, ahol ezeket meg lehetett ismerni. Nagyon nehéz volt, mert igazából nem nagyon volt szakember, aki segítette volna ezt a munkát. Amikor ez a ház még épült, a könyvtár a Városháza épületében rendkívül kis létszámmal működött, sok-sok olyan szakembert nélkülözve, akik ezekhez a területekhez értettek volna. Az építésben és a funkcionális dolgokban két budapesti kolléga szakértelmét vettük igénybe mi is. Izgalmas munka volt, minden hétfvégén, szombaton és vasárnap a szakértőkkel dolgoztunk, hétfőn a tervezőkkel egyeztetünk. Ez egy igen intenzív 2-2,5 éves munka volt.

– *Amikor eldőlt, hogy melyik a nyertes terv, a szabad utat meghagyták, hogy az összes funkcionális szempontot beépítsék?*

– A meghívásos tervpályázatnak volt egy szakmai koncepciója, annak a megfogalmazásában még nem vettem részt. Annak alapján a tervezők – azért ez érzékelhető volt – döntő mértékben nyilván az építészeti elemekre figyeltek. Amikor már megkapták a fölkérést konkrétan a ház tervezésére, onnantól kezdve már kötelezően be kellett tartani ezt a fajta szakmai együttműködést. A megrendelő a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat volt, a BÁCSBER a beruházó. Az ilyenkor mindig nagyon lényeges, hogy tisztázódjon, kié a végső szó, mert mindenki jót akar, de valahol azért egy ponton a felelősséget is vállalni kell. A sokadik egyeztetés után eljutottunk oda, hogy a beruházásért felelős Nyilas Gábor azt mondta, innentől kezdve a végső szót az épületet majdan üzemeltető könyvtárigazgató mondja ki.

– *Nagy könnyebbség lehetett!*

– Nagy segítség volt, valóban. Ugyanakkor hatalmas felelősség. Megtanulta az ember, hogy a szakértőkkel dűlőre jusson, aztán szót értsen a tervezőkkel. Mátrai Péter és Major György voltak a fő tervezők, és rengetegen dolgoztak még mások is a tervezésben. Hatalmas nagy dokumentációt kell elképzelni, egy ekkora háznak minden porcikája

a kiviteli terv szintjén már nagyon részletesen van elkészítve. A tervezőkkel és a belsőépítésszel a megállapodásunk lényege az volt, hogy mi természetesen minden olyan dolgot, ami építészetileg fontos, maximálisan tiszteletben tartunk, hiszen ők a szakemberei ennek. Viszont az építészeti megoldás nem lehet öncélú, nem mehet a funkcionális dolgok rovására. Tehát cserébe el kell fogadniuk szakmai kérdésekben a szakértők véleményét. Az irodázónában olyan szintig megterveztük előre a munkafolyamatokat, hogy nem véletlenül alakult ki ennyi munkaszoba. Ez nem olyan épület, hogy majd lesz húsz iroda, és kitaláljuk, ki ül benne. Nem. Akkor már teljes mértékben fölépített munkafolyamatok voltak, tehát átlátható volt az, hogyan végezzük mi a munkánkat. Az irodák számát, méretét, sorrendjét a majdani funkcióhoz jó előre meghatároztuk.

– *Azért ez eléggé futurisztikusan hangzik!*

– Amikor terveztük a házat, még nem is futott Magyarországon úgynevezett integrált könyvtári rendszer, csak bizonyos munkafolyamatok voltak gépesítve. Az első tervben még nálunk is ez a változat szerepelt. Akkor megjelentek az első komoly, nagy integrált rendszerek. Megvásároltuk, az alapítvány segítségével, szinte az első ilyen verziót, teljesen egyedi szerződés megkötésével. Részt vettünk a képzésben, a szoftver népszerűsítésében, más könyvtárak referenciahelyei lettünk. Az első komolyabb számítógépet is az alapítvány támogatásával szereztük be. Amikor elkezdődött a kivitelezés, a terveket korszerűsítettük, amiben lehetett. Ennek a korszerűsítésnek akkor egy nagyon komoly lépése volt az, hogy az egész házat behálózták a számítógépes csatornák, tehát már nem lokálisan, egy-egy egység gépesítésében gondolkodtunk, hanem egy integrált gépesítésben.

– *Láttál-e külföldön olyan működő könyvtárat, amelyik példaként szolgált legalább a gondolkodás megindításában?*

– Egy-kettőt igen, sőt a munkatársaim is. Akkor már jártam a skandináv országokban, Franciaországban, később Nagy-Britanniában, Németországban. A tervezőkkel közösen elmentünk például az akkor nemrég fölépült bécsi egyetemi könyvtárba, néhány dolgot megnéztünk. Nagyon fontos volt azonban, hogy a látottakat mégiscsak a hazai lehetőségekhez és az itteni gyakorlathoz próbáljuk meg adaptálni. Például az utolsó pillanatban a mai Infotéka szolgáltatótérben teljes mértékben megváltoztattuk a körülményeket. Ott az első tervek szerint még döntően a nyomtatott dokumentumok kaptak volna helyet, igaz, hogy tematikus válogatásban, és köztük néhány számítógép. Már álltak a berendezések, amikor egy késő esti órán, mert hát nyilván az ember ilyenkor éjt nappallá téve itt van, meg azóta is, szemügyre vettem, és azt mondtam, hogy ez így nem jó. Ki kell szedni a könyvespolcokat az egyik feléből, és azt új, korszerű internetelérhető gépeknek kell átadni. Ezek akkor nagy váltások voltak, és beigazolódott, hogy jól tettük.

Igen nagy változás volt az is, hogy egy 500 m²-es, nagyon kicsi térből jöttünk át egy háromszintes, több ezer négyzetméteres, nagy épületbe, ahol teljesen újra kellett szerveznünk az egyes könyvtári szolgáltatási folyamatokat. Mi itt úgy kezdtünk dolgozni, hogy a könyvtár létszáma fokozatosan ugyan, de természetesen jelentős mértékben nőtt. Mi voltunk akkor a legalacsonyabb létszámmal dolgozó megyei könyvtár. Az eredményeink természetesen nem az utolsó helyen álltak, hanem már akkor is többé-kevésbé az elsők között voltunk, de hát rengeteg munkát kellett elvégezni ahhoz, hogy az új helyen jó színvonalon el tudjunk indulni. Az első nap, mikor kinyitottunk, az új rendszer kölcsönzési modulját itt használtuk először. Addigra az olvasók minden adatát át kellett telepíteni az új rendszerbe. Újonc kollégák voltak a kölcsönzésben, akiket akkor vettünk föl, tehát értelemszerű volt, hogy akik a legtöbbet foglalkoztak magával a rendszerrel, és ismerték azt, ők állták az első hetekben az olvasói rohamot. Még így is, az első napon csak este fél

kilencor tudunk bezárni. Tulajdonképpen itt egy komplex gondolkodásra volt szükség ahhoz, hogy ki tudjuk alakítani az új helyhez illeszkedő szolgáltatásokat. Mi magunk is folyamatosan bele kellett tanuljunk ebbe a rendszerbe, de én azt gondolom, hogy tiszteséggel álljuk a sarat.

– *Milyen sarokpontjai voltak ennek a komplex gondolkodásnak?*

– Egy ilyen munkához hozzáfogni, ami százévenként, ha megadatik, nagyon hosszú távú kötelezettséget és felelősséget jelent. Ez úgy indul, hogy ha alapvető dolgokat végiggondolunk ahhoz, hogy leszögezhezzük az egész beruházás filozófiáját, mert ahhoz kell, vagy ahhoz lehet hozzárendelni bizonyos dolgokat. Amit biztosan tudunk, azt kell előtérbe helyezni. Ha most itt nekem az lett volna a feladatom, hogy egyetemi könyvtár tervezésében működjek együtt szakmailag a tervezőkkel, akkor nagyon sok mindent más-ként gondoltam volna végig, hiszen az egyetemi könyvtárnak más a feladata.

Itt a biztos pont az volt, hogy mi egy nagy közkönyvtár vagyunk. A közkönyvtári szerepünk azt jelenti, hogy minden korosztályt be kell fogadnunk, és mindenkinek kell tudnunk majd szolgáltatásokat nyújtani. 1990 óta nagyon sokat változott a közkönyvtári szolgáltatás, de nekünk azt tudnunk kellett már a tervezés időszakában, hogy ha emberekkel akarunk folyamatosan kapcsolatban maradni, akkor ez olyan fontos vezérelv, amire magát az épületet is föl kell tudni építeni. Tehát mit szerettünk volna? Azt, hogy a hosszú-hosszú, hihetetlen szűkölködés után végre be tudjanak jönni az olvasók a könyvtárba. Ez a legfontosabb a mai napig, hogy az emberek viszonylag kötetlenül és korlátlanul be tudjanak jönni ebbe a házba. Ha bejönnek, akkor többféle dolgot fognak tenni. A földszinten végiggondoltuk, hogy mik azok a tevékenységek, amelyek vagy rövid átfutásúak, vagy nem szorosan a könyvtári gyűjteményhez kötődnek. Ilyen a nagyterem mindenféle funkciójában. Olyan teret képzeltünk el magunknak, amiben majd sok minden történik, elsősorban a könyvtár szervezésében. Aztán a nagyterem gyorsan olyan közkedvelt hely-lé vált, ahol a mai napig is számtalan, úgynevezett külső rendezvény van, partnereink jönnek ide, bérbe veszik a helyiséget stb. Tudtuk, hogy ennek a földszinten kell lennie. Azt is tudtuk, nagyon fontos, hogy legyen egy kávézóna, aminek szintén a földszinten kell működnie, hogy könnyen megközelíthető legyen. Akkor el kellett helyezni egy olyan kölcsönzési pontot, ami akkor is gyorsan elérhető, ha valaki semmi mást nem akar, csak könyvet visszahozni. Ez is a földszint, mint ahogy az a Magazinolvasó is egy belső olvasó-udvarral, amely találkozóhely, újságolvasási, beszélgetési lehetőség is egyben. Fontos volt, hogy a legalsó szinten kapjanak helyet a gyerekek is, a maguk játszó-, tanulóudvarával és az új számítógépes, internetes világ.

Ezekre a funkciókra elsősorban nem a nagy csendesség a jellemző, folyamatos nyüz-gés, mozgás van, de ezek a tevékenységek nem is igényelnek különösebben nagy csendet. És az alapfilozófia az volt, hogy ahogyan haladunk fölfelé a házban, úgy legyen egyre spe-ciálisabb a szolgáltatásunk, de még az első emelet is nagyon nyitott. Ha végigmegy valaki a könyvtáron, akkor pontosan látja a világos koncepciót: ha beérkezik egy olvasó a térbe, akkor azonnal találkozzon szembe egy tájékoztató ponttal, ahol mindig segítséget kérhet. Ezek a belső berendezésben is fix pontokat adtak. A második emelet az egyre csendesebb, elmélyültebb kutatói munka helye, ahol már olvasói tagsághoz, beiratkozáshoz kötött a használat.

Számos könyvtár van, ahova csak regisztráció után lehet belépni. Ennek van előnye is, hátránya is. Nem azt mondom, hogy könnyű egy ilyen nagyon nyitott házat működtetni. Nem mindenki azért jön ide, hogy olvasson, de azt a néhány százaléknál használót, akik megzavarják esetenként az életet, bőven ellensúlyozza az a 99 százalék, aki viszont pontosan tudja, hogy hova és miért érkezett. A háznak ez a nyilvános övezete olyan filozófiára

épült föl, hogy minél nyitottabb legyen, nagyon sok tevékenységet befogadjon. De azt, hogy az alapvető feladatunk a klasszikus értelemben vett, könyvekhez, információhoz kötődő, elmélyült kutatási szintig bezárólag tartó olvasói szolgáltatás, ezt a ház visszaigazolja.

– *Elhangzott két név, az egyik Gajdócsi Istváné volt, aki viszonylag hamar észrevette a munkát, a másik Nyilas Gáboré, aki a beruházás irányítója volt a megyeházán. Arra kérlek, gyűjtsük csokorba azokat az embereket, akiknek döntéshozói szinten, vagy az építés, beruházás különféle szintjein szerepe volt ennek a háznak a kitalálásában, felépítésében, menedzselésében.*

– Sokaknak fantasztikus példa ez a könyvtár arra, hogy nem lehetetlen az, ha valaki valamit elkezd, azt az utána következő vigye tovább. Itt mindenkinek megvolt a maga szerepe. Ha a fenntartói oldalt nézzük, akkor természetesen az első lépést az új könyvtár ügyében még Gajdócsi István elnökségének időszakában tette meg az akkori megyei tanács. Gajdócsi István volt az, aki elvitte ennek a könyvtárnak a tervezését a befejezésig. Én ott voltam azon az ülésen, ahol a döntés megszületett. Ahova lehetett, mindenhova elmentem, hogy ne mások meséljék el, hogy mi történik velünk, másrészt azért ezek nagyon meghatározó pillanatok voltak. Emlékszem rá, akkor nagyon benne volt a levegőben, hogy valamit kellene kezdeni a könyvtárral. De mindig ott volt az a kétség, hogy jó, jó, de miből? És mindig volt más, nagyon fontos fejlesztési elképzelés is. Az, hogy több félbemaradt próbálkozás után Gajdócsi István úgy döntött, hogy legalább a tervet be kell fejezni, nagy előrelépés volt. Lehet, hogy mindössze az vezérelte, hogy azt lehessen mondani, hogy ezt lezártuk, nem tudom. De azt tudom, hogy nem mindegy, hogyan teszik föl a kérdést az embernek. Ha úgy, hogy akkor most ki nem akarja, hogy könyvtár épüljön, akkor erre biztos nem áll föl egy tanácstag sem, és nem mondja azt, hogy én nem akarom. Gajdócsi így tette fel a kérdést. Tehát mindenféleképpen vele kezdődött az új könyvtár története.

Teljesen meghatározó szerepe az őt váltó Gaborják Józsefnek volt, aki nem hagyta, hogy ez a folyamat megrekedjen. Mert a kész tervekkel és a mintegy 60 millió forint elkülönített pénzmaradvánnyal azért nem jutottunk át a túloldalra! Kellott az a nagyon határozott döntés, amivel azt mondta Gaborják úr, hogy 100 millió forintra fölemeli a megye a pénzmaradványból a könyvtárépítésre elkülönített pénzt. Akármilyen nehéz világ van, pénzmaradvány mindig lesz valahogy. Föl kell emelni az összeget, és létre kell hozni azt az alapítványt, amelyik majd gyarapítja és őrzi a pénzt és ezt a szellemiséget.

Teljesen biztos, hogy Kötörő Miklós nélkül sem lenne ez a könyvtár. Neki az az időszak jutott, amikor az alapítvány megpróbálta mindenféle módon ezt a pénztőkét növelni. Ismert, hogy a még üres telek az alapítványhoz került, megindult a karácsonyi vásártól kezdve nagyon sok minden, amitől pénzt reméltünk. Nem volt könnyű dolog, sokféle támadást kaptunk, csúnyának látták a bodegákat, be kellett keríteni a telket, meg rengeteg mindennel meg kellett küzdeni. De az, hogy itt könyvtárnak kell épülnie, és ezt egy civil szerveződés tudja fenntartani, hát az legendaszámba ment. Az első Csiperó-találkozó⁶ itt volt, ezen a telken, itt volt olyan üres hely a belvárosban, ahol föl lehetett állítani egy nagy katonai sátrat. És a külföldi gyerekekkel elkészítettünk egy hatalmas nagy transzparenst, amelyikre minden nyelven felírták, hogy KÖNYVTÁR. Ez a jelkép háromévig állt, pont akkor kezdte ki az idő, amikor már megindult a telken a beruházás. Ezek igazából mind

6 Csiperó: Az Európa Jövője Egyesület nemzetközi gyermektalálkozójának kabalája, mára a találkozó névadó figurája. Az Európa Jövője Egyesület 1990. szeptember 24-én alakult azzal a céllal, hogy a kecskeméti gyerekeket megismertesse Európa gyermekeivel a gyermektalálkozók során.

arra az időszakra esnek, amikor Kötörő Miklós, aki sok mindenben másként gondolkodott, volt a megyei önkormányzat és a kuratórium elnöke.

Természetesen, amikor ennek a könyvtárnak megindult a beruházása, akkor sem kerültek el bennünket a problémák. A BÁCSEPSZER, sok ok miatt, nem volt könnyű helyzetben, már-már úgy nézett ki, hogy a könyvtáron teljesen kívül eső problémák miatt kétséges, hogy egyáltalán be tudjuk-e fejezni a beruházást. Össze is szedtünk ott egy fél éves csúszást, amíg a háttérben zajlottak a nagyon kemény pénzügyi tárgyalások a cég talpon maradásáról. Itt abszolút meghatározó szerepe volt Balogh Lászlónak, aki továbbítte Kötörő Miklós tragikus halála után ezt a folyamatot, és pontosan azt tette hozzá, ami abban az időben kellett: a tárgyalásokat, hogy kijöjjünk ebből a helyzetből.

Nem elég egy házat felépíteni, azt értelmes funkciókkal meg is kell tölteni, és célszerűen működtetni kell. Az, hogy ez a könyvtár ott tart, ahol tart, megköszönhető a fenntartását biztosító Endre Sándornak⁷, Balogh Lászlónak, majd nagyon komoly szerepe van ebben Bányai Gábor⁸ elnök úrnak is. Most csak a megyei önkormányzaton mentem végig, és csak azt szerettem volna érzékelteni, hogy hányszor volt olyan pont, ahol akár meg is akadhatott volna ez a folyamat. Hány olyan beruházást láttunk már, ami esetleg évekig stagnált, vagy a kényszerű változtatások, kompromisszumok miatt végül nem tudott normálisan működni!

Itt mindenki megtette a magáét, a város oldaláról is. Én egy kicsit mindig sajnáltam, hogy a város nem vett részt a könyvtár beruházásában. Az akkori polgármestert megkerestem és kértem, hogy ha máshogy nem, legalább egy jelképes összeggel vegyenek részt az építésben, mert más lesz a viszonyulásuk az intézményhez. Másként alakult, de azt azonnal le kell szögeznünk, hogy a város 1990 óta, még akkor is, ha az elején ez sokféle egyeztetést igényelt, a mai napig részt vesz a könyvtár működtetésében.

Nagyon sokan voltak még, akikkel közvetlenül együtt dolgoztam. Kántorné Jutkát nem lehet elfelejteni ebben a folyamatban. Jutka a megyeházán dolgozott egy időben, a tervezés időszakában. Aztán úgy hozta a sors, hogy elment a megyéről, de amikor kiderült, hogy indul a könyvtárépítés, akkor visszajött. Aztán, amikor befejeztük, megint elment. Hallatlanul fontos, hogy ilyenkor a közvetlen csapat – mert ez egy csapat volt – hogy áll össze, és hogy mindenki teszi-e a dolgát, és annyit tesz-e, amennyi az övé, miközben a másikat is hagyja érvényesülni.

A beruházás napi szintű kézben tartásáért a megyeháza oldaláról teljes egészében Kántorné volt a felelős. Nyilas Gábor az illetékes osztály vezetőjeként a vezetői szintű döntéseket meghozta, de a napi lépéseket, egyeztetéseket – azért itt millió tárgyalás volt, nagyon sok mindent kellett menet közben a helyzethez hozzáigazítani – Kántorné tartotta kézben. Ide kellett beruházási tapasztalat, szakértelem, sok minden, de leginkább elkötelezettség, ami Jutkában maradéktalanul megvolt, mint ahogy a tényleges beruházói feladatot lebonyolító Györgyi Károlyban⁹ és csapatában is. Biztos nagyon sokakat nem említettem, pedig mindenki megérdemelné.

– Mindvégig konstruktív légkörben zajlott az építkezés, vagy éreztlé akadékoskodást, esetleg kifejezett ellenszemet?

⁷ Endre Sándor könyvtáros, politikus, országgyűlési képviselő, 1998–2002 között a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés elnöke.

⁸ Bányai Gábor kertészmérnök, politikus, országgyűlési képviselő, 2006-tól a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés elnöke.

⁹ Györgyi Károly építészmérnök, a BÁCSEPSZER vállalat főmérnöke, majd az ÉPINBER Kft. ügyvezető igazgatója, a Katona József Könyvtár beruházási munkálatainak lebonyolítója.

– Én azt éreztem, hogy a világon mindenkinek fontos lett ez az építkezés. Aki ebben dolgozott, az messze másként tette ezt, mint más fejlesztésekben. Kifejezetten ügyvé vált az új megyei könyvtár sikeres felépítése. Nagy fegyelmzettségű és tisztességes munka folyt, csaknem mindvégig. Amikor nagyon közel jártunk a válságos állapothoz, akkor is a legtöbben azon voltak, hogy elháruljanak az akadályok, hogy mielőbb végére érjünk a beruházásnak.

– *1996-ban átadták a könyvtárat, amely akkor minden bizonnyal az ország legmodernebb, legnaprakészebb könyvtára volt. Azóta eltelt 15 év. Mi változott? Még mindig az élen van ez a ház, vagy épültek azóta ennél funkcionálisabban működő, vagy többet tudó könyvtárépületek?*

– Mindig másként látjuk a saját otthonunkat, mint a másét. Ez így nagyon rendjén is van. Több beruházásban szakértőként is közreműködtem. Egy külső szakértő szeme sokat ér, de a legfontosabb az, hogy akik abban a házban dolgoznak, azok egy elkészült épületet hogyan tudnak maximálisan föl vállalni, belakni, és abban a szolgáltatásokat megteremteni, hogyan tudják elfogadtatni a használókkal.

Ennek a kecskeméti háznak nagyon sok egyedisége van, például teljesen szokatlan színvilágban jelenik meg. Korábban mi volt az első benyomásunk egy könyvtárról? Uralkodott a sötétbarna, általában a komorabb színek. Nekem ez ma már egy kicsit lehangoló. Itt ki mertek lépni az építésszek egy olyan megjelenéssel, ami tradicionális épületnek minősül a városközpontban, de abszolút korszerűséget sugall, és olyan modern technika van benne, ami kiállja az összehasonlítást bármely könyvtárral. Ugyanakkor nem lehet ezeket összehasonlítani. Nyilván a funkciójában teljesen más egy szegedi egyetemi könyvtár, nem cserélhetjük meg az épületünket. Én azt hiszem, hogy ennek a könyvtárnak a nyitás óta megvan a hallatlan nagy összhangja. Van egy nagyon elegáns, de semmiképpen nem túlzó minőségi belső megjelenése, van egy hangulata, egy színvilága, de talán a legfontosabb az, ami benne folyik. És hogy ez a könyvtár ott tart, ahol tart, az azért ennek az összességéből következik. Nem tud egy épületet megmenteni, ha nincs benne jó színvonalú tevékenység, de ha jó dolgok történnek benne, az az épület megítélésére is kihat. Nekünk számtalan olyan egyediségünk van ebben a házban, amit építészetileg is érdemes megnézni, a benne folyó szolgáltatásokkal pedig továbbra is ott van a könyvtár az élvonalban.

Nagyon sok hazai közkönyvtári programnak az elindítója éppen ez a fajta szemlélet és hozzáállás volt, hogy próbáljuk megtalálni mindazokat a szolgáltatásokat, amelyekre természetes igény lesz. 1993-ban még nem gondoltuk, hogy mennyire fontos lesz például a 0–3 éves korosztály. Azért amikor valaki egy egyedi berendezéshez fog hozzá, az azért készüljön fel arra, hogy nagyon megnehezedik a dolga, hiszen ha nem akar kiesni az összhangból, akkor mindent ahhoz kell igazítani. Most az a leglényegesebb, hosszú távra úgy lehet biztonságra törekedni, hogyha az ember hagy annyi flexibilitást, hogy ugyanazokat a tereket könnyedén át lehessen rendezni. Ez nem egy kicsi ház, de amivel egyszerre találkoznak az emberek, az átlagosan 250–300 m², és közben kinyílik a tér, az utak természetesen átvezetnek az egymást követő terekbe. Szerintem ez változatlanul egy nagyon otthonos és nagyon befogadó épület.

– *Ez valóban így van, hiszen az átadás óta mindennap sorban állva várják az emberek a nyitást, aztán este hétig, a zárásig folyamatosan jönnek. Ez ugye visszaigazolja, hogy érdemes volt felépíteni?*

– Minden épületet akkor érdemes felépíteni, ha tudjuk, hogy kiknek és mire szánjuk. Nincs olyan ház, amit ha lehetőségünk adódna újra felépíteni, másodjára is pontosan ugyanúgy álmodnánk meg. Ahhoz, hogy viszonylag kicsi legyen az eltérés, fontos, hogy kezdettől fogva azokban az emberekben gondolkodjunk, akik majd használni fogják azt.

Akkor könnyebb magunk elé képzelni a babasarkot, az ovis, iskolás csoportok optimális tereit, az információért sietősen beugrókat, az elmélyültebb olvasókat, a társakat keresőket, a fogvatékkal élőket, s mindazokat, akik naponta azért dolgoznak itt, hogy a könyvtárba járók hozzájussanak mindahhoz, amire szükségük van, elégedettek legyenek.

– *Köztudott, hiszen a sajtó is folyamatosan hírt ad róla, hogy egymás után újulnak meg Bács-Kiskun megyében a kistelepi könyvtárak. Nem elég, hogy jól működik a kecskeméti könyvtár?*

– A megyei könyvtár akkor működik jól, ha nemcsak a megyeszékhelyen, hanem a térségben élők is ugyanolyan minőségi könyvtári szolgáltatáshoz jutnak hozzá lakóhelyükön. Ebben sikerült nagyon jelentős eredményeket elérni, többféle pályázati forrás bevonásával, a kistelepi könyvtárak fejlesztése terén. 2005 óta működik az úgynevezett mozgókönyvtári ellátás a megyében, ami ezúttal nem buszt jelent, hanem azt, hogy a megyei könyvtár közvetlenül látja el a kistelepiülésen élőket a legfrissebb olvasnivalóval, információval, felnőtt- és gyermekprogramokat, valamint lakossági és könyvtáros képzéseket szervez.

Ehhez megfelelő helyet kell biztosítani az önkormányzatnak, ezért lényeges, hogy közös összefogással meg tudjuk újítani mindenhol a könyvtári szolgáltatóhelyeket, amelyből már 56 van, de ebben az évben még lesznek csatlakozók. A megyei könyvtári beruházás nagyon sok ismeretet, tapasztalatot adott, ezért a kisebb könyvtárakban elsődleges, hogy meg tudjuk növelni a szolgáltatótereket, csak annyi könyvet helyezünk el, ami ott helyben olvasóra talál, miközben folyamatosan biztosítjuk az újdonságot. Minden könyvtárban helyet kapnak a legkorszerűbb informatikai eszközök, amelyekre épülnek a szolgáltatások.

Teljesen új, egyedi berendezéssel sikerül a legoptimálisabb térkihasználást elérni. Végre van hová bejönnie a babakocsis anyukáknak csöppsegeikkel éppúgy, mint a bandázó fiataloknak, időseknek. Hatalmas munka ez, egy jól képzett, elkötelezett szakmai csapat dolgozik több éve azon, hogy folyamatosan megszépüljenek, korszerűsödjenek ezek a könyvtár, információs és közösségi helyek. Jól haladunk, mert reményeink szerint, ha ebben az évben átadjuk a tervezett helyeken a könyvtárakat, akkor elérhetünk a félszázadik ünnepséghez is, ami nagyon jó arány. Sok segítséget kaptunk ehhez a munkához a megyei önkormányzattól, személyesen Bányai elnök úr szívügyének tekinti ennek a kulturális vidékfejlesztő tevékenységünknek a további támogatását.

– *Ha már szóba került az ünnepség, abból kettő is jut erre az évre, ha jól tudom.*

– Valóban, októberben lesz hatvan éve, hogy a város átadta a megyének fenntartásra az általa alapított könyvtárat, így jött létre egy minisztertanácsi határozatra a megyei könyvtár. Ez nagyon bölcs döntés volt, ugyanis ennek köszönhette a könyvtár, a használók, hogy töretlenül fejlődött gyűjteménye, szolgáltatása. Ettől az évtől kezdve, amikor ugyancsak egy jogszabály megszüntette a megyei önkormányzatok intézményfenntartói szerepét, állami intézménnyé váltunk. 115 éve annak, hogy a város megalapította a jogelőd városi könyvtárat. Van rá remény, hogy még ebben az évben visszakerülünk az alapító Kecskemét város fenntartásába, de már nem városi, hanem állami támogatású megyei könyvtárként, sokak számára biztosítva így továbbra is a korszerű könyvtári szolgáltatást.

Az interjút Kriskó János készítette